

חוי דעת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

בגליון השבוע

עלון מס' 79

אמירה לנכרי והקדמה למלאכת בורר

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

מדיני שבת

שכח לכבות את נורת נחשמל שבמקרה לפני שבת, האם מותר לבקש מגוי שיפתח ויסגור את המקרה בשבת?

דין מוסכם הוא (עיין מ"ב סימן רנ"ג ס"ק צ"ט ק'; וסימן רנ"ט ס"ק ט"ו, וסימן של"ז ס"ק י'). ושער הציון סימן רנ"ה ס"ק א'), שמותר לומר לגוי לעשות מעשה אע"פ שמעשה זה ייעשה מלאכה האסורה בשבת, ואפילו זהו "פסיק רישא" - פי' שודאי זה יקרה. וכל זה כשהגוי מתכוון לאותו מעשה שנצטווה עליו ולא למלאכה שיוצאת ממעשיו.

ומשום כך, מותר לומר לגוי שיפתח את דלת המקרה כשלא כיבו את נורת הנחשמל לפני שבת, אע"פ שבודאי יצא מזה מלאכת מבעיר וכשסוגר יצא מלאכת מכב, שהרי הגוי אינו מתכוון לזה אלא להוציא את המאכלים שבתוכו. ואפילו שנוח לו שנדלק האור במקרה אינן אלוהי איסור כיון שסוף סוף אינו מתכוון לזה (אגרות משה או"ח ח"ב סימן ס"ח. שמירת שבת כהלכתה סימן ל"א סעיף א' והערה א').

וטעם הדבר, מכיון שאיסור האמירה לנכרי הוא איסור דרבנן שאין בו מעשה הקילו בזה באופן של פסיק רישא (מ"ב סימן רנ"ג ס"ק צ"ט).

ואמנם הגאון רבי שלמה זלמן אורעבך זצ"ל אמר לפקפק בעיקר העניין, ולומר שכאן אין זה כפסיק

ברירה שלא כדרך שנעשה בתבואה, אין עשייתו מוגדרת כמלאכה, ומותרת.

ושלושה תנאים נאמרו שבהצטרף שלשתם יחד נוכל להגדיר שמעשה הברירה אינה כעשיית מלאכה, ואלו הם: "אוכל, ביד, ומיד" (שו"ע סימן שי"ט סעיף א').

"אוכל" - אם אדם בורר את האוכל הטוב מתוך הפסולת אין ברירתו מוגדרת כ"מלאכה" אלא כדרך אכילה, כיון שדרך אדם האוכל לקחת בידו את האוכל הטוב ולאכול. ולא כמלאכת הברירה שנעשתה בתבואה שבגורן שהרגילות היא להוציא את הפסולת מן האוכל.

"ביד" - אם בורר ביד ולא ע"י כלי, ג"כ אין זה כמלאכת ברירת העפר והאבנים מן התבואה שנעשתה ע"י כלי.

"מיד" [לאלתר] - כשבורר בשביל צורך מיידי ג"כ אין זה כמלאכה, משום שמלאכת הברירה של העפר והאבנים מן התבואה הייתה ע"מ לאכסנם באוצר לימים הרבה.

ודווקא כשמתקיימים כל שלושת התנאים אז אין הברירה שעושה נחשבת למלאכה, אבל באופן שחסר אחד מן התנאים, כגון שבורר בשביל זמן מרובה, אפילו אם בורר את האוכל ביד, הדבר אסור מן התורה.

ויש לדעת עוד, שאיסור ברירה לא

רישא בעלמא, אלא נחשב כמעשה אחד ממש, שהרי הדלקת האור וכבוייה נעשית נעשית באופן קבוע ומכוון רק ע"י פתיחת הדלת וסגירתה. אך בכל זאת הדבר מותר מטעם אחר, שכיון שאפשר לגוי לפתוח את הדלת באופן שלא תדלק הנורה [כגון ע"י תחיבת סכין בין הדלת למקרה ותפיסת הכפתור למטה שלא ישתחרר עם פתיחת הדלת (עיין שמירת שבת כהלכתה פרק י' הערה ל"ז)] לכן מותר לומר לגוי לפתוח את המקרה אע"פ שהוא מחליט ע"ד עצמו שלא לנתק את הנורה קודם (עיין בזה שמירת שבת כהלכתה פרק ל"א הערה א').

מלאכת בורר - הקדמה

מלאכת בורר היא אחת מל"ט אבות מלאכות. והיא בכלל המלאכות שנשנו במשנה בסדר הכנת הפת. ועניינה, שלאחר מלאכת הדישה והזריה של התבואה היו מניחים את הגרעינים בגורן ובמשך הזמן היו מתערבים בהם עפר ואבנים, וכאן באה מלאכת הברירה שהיו בוררים את העפר והאבנים מן התבואה כדי לשומרם באוצר. ונאסר בכלל זה כל אופן שבורר דבר מתוך דבר, ואפילו בדברים שאינם במלאכת השדה.

אולם, כל מה שנאסר זה רק באופן בה מוגדר הברירה שעושה "כמלאכה" וכעין מה שנעשה עם התבואה בגורן. אבל באופנים בהם הוא עושה מעשה

הלכות שבת - המשך

לעילוי נשמת

הרה"ג רבי אריה לייב
ב"ר רפאל שמואל זצ"ל
נלב"ע ט"ז בכסלו תשנ"ו
ת.נ.צ.ב.ה

לעילוי נשמת

הרה"ג רבי יצחק
ב"ר משה חיים ברנר זצ"ל
נלב"ע כ"א באב תשס"ו
ת.נ.צ.ב.ה

לעילוי נשמת

הרבנית יטל בת ר' יהודה אריה
נלב"ע בל' סיון תשס"ז
ת.נ.צ.ב.ה

בצורה מסודרת כל מין אוכל בפני עצמו, אין בזה איסור ברירה, שהרי אין כאן תערובת כלל. ומותר להוציא אפילו את המין שאינו רוצה, או בשביל זמן מרובה.

אבל באופן שמונחים האוכלים על הצלחת ואינם מסודרים כל מין בפני עצמו, יש בזה איסור ברירה אפילו בחתיכות גדולות (רמ"א סימן שי"ט סעיף ג', ובמ"ב ס"ק י"ד).

וכ"ז בחתיכות גדולות, אבל בחתיכות קטנות כגון אורז ופתיתים אפויים, יש להיזהר מאיסור ברירה במקום החיבור שבין האורז והפתיתים, שכיון שהם עשויים מחלקים קטנים הם מעורבים במקום המפגש שלהם, ואסור להפרידם לגמרי, אלא בהצטרף כל תנאי ההיתר - אוכל ביד ומיד. ■

נאמר אלא באופן שבא לברור איזה דבר מתוך "תערובת", אבל באופן שאין החפצים מוגדרים כמונחים בתערובת, אפילו אם יהיו הדברים מונחים אחד ליד השני, אין איסור להוציא מתוכם אפילו פסולת מתוך אוכל.

ומעתה יש לנו לברר:

א. מה נחשב "תערובת".

ב. מה נחשב כ"פסולת" לעומת האוכל.

ג. מה נחשב כבורר ב"כלי".

ד. מה נחשב "מיד".

א. מה נחשב לתערובת:

**צלחת שיש בה כמה מיני אוכלים,
האם מותר לסלק את האוכל שאינו
חפץ בו עכשיו?**

הדבר תלוי כיצד מונחים אותם דברי מאכלים על הצלחת, שאם הם מונחים

מרכז למודי דעת

מהיום תוכל לשלב למודי הלכה בתוך סדר היום העמוס שלך. הצטרף עוד היום לשעורי ההלכה מבית למודי דעת הנשלחים לאלפי בתים בארץ ובעולם ומביאים את הלומד לרמה גבוהה בידיעת הלכה.

● תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.

● התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.

● שיעורים בהלכות: איסור והיתר, שבת, עירובין, נדה, מקוואות, חופה וקידושין, אבלות.

● למודי דיינות.

● הכנה מושלמת לבחינות ברבנות.

● מוכר לשנת שבתון

